

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียน
ได้เรียนรู้ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสามารถนำความรู้
และประสบการณ์ที่ได้รับในโรงเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตประจำวัน
ทั้งนั้น กระบวนการเรียนการสอนจึงเน้นการใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ
เนื้อหาและกิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียน แต่จากสภาพปัจจุบันพบว่า กิจกรรมการเรียน
การสอนยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควร เหตุสำคัญประการหนึ่ง ก็คือ
ครูยังใช้วิธีสอนแบบบรรยายมากกว่าการใช้สื่อ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษา
ส่วนมากมีขนาดเล็ก งบประมาณการจัดซื้อสื่อจึงไม่เพียงพอกับความต้องการ
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530 ก)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้พิจารณาถึงปัญหาที่มี
ผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาคุณภาพการ
ประถมศึกษา (คพศ.) ขึ้น เพื่อแก้ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน โดยการจัดตั้ง
ศูนย์วิชาการขึ้น 2 ระดับ คือ ศูนย์วิชาการจังหวัด และศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
เพื่อให้เป็นแหล่งทรัพยากรวิชาการ อันเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการ
ศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาการประถมศึกษา
ตามโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คพศ.) โดยใช้กลุ่มโรงเรียนเป็นฐาน
ในการผลิต และบริการสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร เพื่อ
ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหาร และการนิเทศให้กับ
โรงเรียนภายในกลุ่มได้อย่างเหมาะสมตามสภาพปัญหาของกลุ่มโรงเรียน ซึ่ง

สอดคล้องกับ สำเนา วรังกูร (2512) ที่โต้กล่าวถึงศูนย์วิชาการว่า เป็น
แหล่งกลางในการบริการเกี่ยวกับวัสดุ และเครื่องมือที่ไขประกอบการสอนแก่ครู
คั้งนั้นจึงกล่าวได้ว่า ศูนย์วิชาการมีหน้าที่ในการเก็บรวบรวม นวัตกรรม และบริการสื่อการ
สอนแก่ครู เพื่อใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้เริ่มดำเนินการจัดทำ
โครงการพัฒนารูปแบบการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษา (ปัตตานี-ศรีสะเกษ)
โดยจัดเป็นโครงการนำร่องในจังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษขึ้น ในปี พ.ศ. 2527
เพื่อแก้ไขปัญหาค้นสื่อการเรียนการสอน ผลจากการดำเนินงาน สำนักงานคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติได้วิเคราะห์ประเมินผลโครงการและสรุปผลได้ดังนี้ คือ
ผลสัมฤทธิ์รวมวิชาคณิตศาสตร์ และภาษาไทย อัตราการมาเรียนเฉลี่ย และอัตรา
การเลื่อนชั้นของนักเรียนทั้งในจังหวัดปัตตานีและศรีสะเกษ เปลี่ยนแปลงไปในทาง
ที่ดีขึ้น สภาพการเรียนการสอน มีการใช้วิธีสอนที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น ครู
ใช้สื่อการเรียนการสอนมากขึ้น และบรรยากาศในห้องเรียนอยู่ในสภาพที่ดี ช่วย
ส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการประถม-
ศึกษาแห่งชาติ, 2530 ก)

สำหรับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียนที่คงควบคุมดูแลให้สามารถปฏิบัติงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
อย่างครบถ้วนทั้งหมด 64 ศูนย์ โดยมีมุ่งหวังที่จะให้ศูนย์วิชาการเป็นเครื่องมือสำคัญ
ในการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาของจังหวัดให้ดีขึ้น แต่จากการประเมินผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนของนักเรียนจากการทดสอบปลายปีการศึกษา 2530 นักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่ายังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ทั้งจากการทดสอบโดยการ
สุ่มตัวอย่างของกองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ
จากการทดสอบประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับประเทศ ปรากฏว่า
กลุ่มประสมการที่มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ ได้แก่ กลุ่ม
หัตถะภาษาไทย ระดับประเทศ ร้อยละ 57.84 สำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 56.29 กลุ่มหัตถะคณิตศาสตร์ ระดับประเทศร้อยละ 46.16

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ร้อยละ 43.50 กลุ่มสร้างเสริมประสม-
 การณ์ชีวิตระดับประเทศ ร้อยละ 52.00 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
 ร้อยละ 50.25 (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก, 2531) นอกจากนี้
 คะแนนเฉลี่ยร้อยละของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ยังต่ำกว่าคะแนน
 เฉลี่ยร้อยละ ระดับเขตการศึกษา 7 ทุกกลุ่มประสมการณ์ทั้งนี้ กลุ่มทักษะคณิตศาสตร์
 ใต้อันดับร้อยละค่าที่สุด คือ ร้อยละ 61.63 ถัดขึ้นมา คือ กลุ่มสร้างเสริม
 ประสมการณ์ชีวิต ใต้อันดับร้อยละ 63.67 กลุ่มทักษะภาษาไทย ร้อยละ
 69.81 กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ ร้อยละ 74.80 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย
 ร้อยละ 76.38 ทลอคจนอัตราการศึกษาชั้นของนักเรียนเฉลี่ยทุกระดับชั้นอยู่ในระดับที่
 ไม่น่าพอใจ คือ มีอัตราการศึกษาชั้นเฉลี่ย ร้อยละ 3.91 อัตราการศึกษาชั้นมากที่สุด คือ
 ชั้น ป.1 คิดเป็นร้อยละ 15.96 รองลงมาได้แก่ ชั้นป.6 ร้อยละ 6.71 และ
 ป.5 ร้อยละ 5.14 จากสภาพที่จังหวัดพิษณุโลกมีศูนย์วิชาการ จำนวน 64 ศูนย์
 แต่คุณภาพการศึกษาของจังหวัดพิษณุโลกก็ยังไม่ดีขึ้น ทำให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจ
 ศูนย์วิชาการกลุ่มอาจประสมกับปัญหาในการดำเนินงาน ทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติคาดหวังว่าผลการดำเนินงานของศูนย์วิชาการบรรลุตาม
 จุดประสงค์และเป้าหมายที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกำหนดแล้ว
 จะทำให้คุณภาพการศึกษาดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการ
 การประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531 ก)

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา
 การดำเนินงาน และปัญหาของศูนย์วิชาการ ในทัศนะของหัวหน้าสำนักงานกลุ่ม
 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง
 แก้ไข และพัฒนาศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินงาน และปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2531 ง) เป็นกรอบในการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 จัดทำสถิติข้อมูลที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.2 วางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
 - 1.3 จัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
 - 1.4 จัดระบบการเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือสื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
 - 1.5 ให้บริการเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
 - 1.6 ให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และ การใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 1.7 ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
 - 1.8 ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน ในด้านการผลิตเอกสาร ให้บริการเครื่องมือ และสื่อกิจการพิมพ์

1.9 ประเมิน และรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 64 ศูนย์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูล
ได้แก่ หัวหน้าสำนักงานกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2532 จำนวน 64 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลใหญ่บริหารระดับจังหวัด ระดับอำเภอ และระดับ
กลุ่มโรงเรียน ใ้ใช้ประกอบการพิจารณา ปรับปรุง แก้ไขให้การดำเนินงานของ
ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงาน หมายถึง การดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียน ที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้
ประกอบด้วย

1. จัดทำสถิติข้อมูลประจำเป็น เพื่อพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
2. วางแผนการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เพื่อ
สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และงานวิชาการของกลุ่มโรงเรียน
3. จัดหา ผลิต และพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
4. จัดระบบการเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษาเครื่องมือ สื่อการ-
เรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
5. ให้บริการเครื่องมือสื่อการเรียนการสอน หนังสือ และสิ่งพิมพ์
6. ให้ความรู้ แนะนำ ส่งเสริมเกี่ยวกับเทคนิคการผลิต และการใช้
สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
7. ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

8. ให้ความร่วมมือ และสนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน
ในด้านการผลิตเอกสาร ให้บริการเครื่องมือ และโชททัศนูปกรณ์

9. ประเมิน และรายงานผลการปฏิบัติงานของศูนย์วิชาการกลุ่ม
โรงเรียน

ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน หมายถึง ศูนย์วิชาการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่ง
ของกลุ่มโรงเรียนที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบคณะกรรมการ
การประถมศึกษาแห่งชาติ ว่าด้วยกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2529

หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม หมายถึง ข้าราชการครูภายในกลุ่มโรงเรียน
ประถมศึกษาที่ได้รับแต่งตั้งจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอให้เป็นหัวหน้าสำนักงาน
กลุ่ม สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 64 ศูนย์ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลได้แก่
หัวหน้าสำนักงานกลุ่มที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2532 จำนวน 64 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม และแบบศึกษาเอกสาร

ก. แบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตาม
ภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก แบ่งออกเป็น
3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของ ศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติแล้ว และที่ยังไม่มีการปฏิบัติ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และแบบปลายเปิด

ข. แบบศึกษาเอกสาร เป็นการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานตามภารกิจของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เอกสารที่ศึกษา ได้แก่ แผนงาน/โครงการปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี และรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และศึกษา โครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คทศ.7) จากสำนักงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง ศึกษาธิการ และจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา (คทศ.7) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ

2. กำหนดกรอบความคิดสำหรับการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอ คำแนะนำในการตรวจแก้ไข

4. นำเครื่องมือไปปรึกษานักวิจัยอาวุโสเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

5. นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความ เหมาะสมยิ่งขึ้น

6. นำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มประชากรในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก. แบบสอบถาม

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึง ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เพื่อแจ้งให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอโคกทราย และให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทำหนังสือถึงหัวหน้าสำนักงานกลุ่มเพื่อขอให้ความร่วมมือในการทอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งและเก็บข้อมูลด้วยตนเองจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ โดยขอความร่วมมือจากศึกษานิเทศก์อำเภอในแต่ละอำเภอเป็นผู้แจก และรวบรวมแบบสอบถามจากทุกศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน

ข. แบบศึกษาเอกสาร

การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการ ร่วมกับผู้ช่วยวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยแบ่งเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป: ใ้ผลการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน ใช้สถิติการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์วิชาการ
กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ที่ศึกษาจากเอกสาร ใ้การแจกแจง
ความถี่

ลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์
ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คำนิยามที่ใช้
ในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และลำดับชั้นในการเสนอข้อมูล

บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย
ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์
ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย